



# Jean-Michel Basquiat

Boom for real



Een paar maanden geleden bracht een schilderij van Jean-Michel Basquiat (1960-1988) uit 1982 het bedrag van 99 miljoen euro op tijdens een veiling in New York. Met deze verkoop werd het werk van Basquiat in een klap het duurst verkochte Amerikaanse kunstwerk ooit. Het is veelzeggend over de impact van dit wonderkind van de New Yorkse underground, dat slechts 27 jaar oud werd. Dit najaar is er een uitgebreid overzicht van Basquiats oeuvre te zien in de Londense Barbican Gallery. De tentoonstelling is vernoemd naar de zin waarmee Basquiat zijn explosieve expressiviteit, die hem wereldberoemd maakte, omschreef: Boom for Real.

TEKST: LIEKE WIJNIA

*openingspagina*

Jean-Michel Basquiat, 'King Zulu', 1986; Courtesy Museu d'Art Contemporani de Barcelona. © The Estate of Jean-Michel Basquiat. Licensed by Artestar, New York. Photo: Gasull Fotografia.

**B**asquiat wordt in 1960 geboren in Brooklyn en groeit op met een bewustzijn voor kunst en cultuur. Zijn moeder neemt hem regelmatig mee naar musea en op zijn zesde is hij al junior member van het Brooklyn Museum. Na tijdens zijn puberteit enkele keren van huis te zijn weggelopen, verlaat hij op zijn zeventiende voorgoed de middelbare school en zijn ouderlijk huis om zijn geluk in lower Manhattan te beproeven. Hij moet zien rond te komen van weinig geld, vindt onderdak bij vrienden of slaapt op straat. Zijn dagen vult hij met rondlopen door de stad, overlevend op het goedkoopste eten dat hij kan vinden, en waar hij maar kan graffiti teksten achterlatend.

**Van graffiti naar schilderkunst**

Downtown New York wordt sinds de jaren zestig gedomineerd door graffiti, kunstenaars laten een logo (initialen of bijnaam) of tags (handtekeningen) achter in en rond de metrostations. Ook zijn de metrowagons een dankbaar medium, die veelvuldig worden 'gebombed' met graffiti. Er is in die jaren een groot verschil tussen de 'under-

ground scene' van de graffitikunstenaars en de 'aboveground scene' van de galeries en kunst-academies. Basquiat speelt een belangrijke rol in de transformatie van graffiti naar schilderkunst, waarmee hij met zijn ongepolijste en expressieve beeldtaal in de voetsporen van kunstenaars als Jackson Pollock, Cy Twombly en Jean Dubuffet treedt.

Nooit heeft Basquiat metrowagons van zijn graffiti voorzien. In plaats daarvan laat hij samen met een vriend, Al Diaz, vanaf 1978 poëtische, raadselachtige teksten achter op muren door heel Manhattan. Ze zijn voorzien van de tag SAMO©, wat later blijkt te staan voor 'same old shit'. Deze tag draagt de frustratie in zich die Basquiat voelt als kunstenaar met Haitiaanse en Puerto Ricaanse wortels ten opzichte van de voornamelijk witte kunstwereld in New York. Dit onderwerp blijft hem ook in zijn latere schilderijen bezighouden. De tags vallen op en Basquiat begint naam te maken. Samen met enkele vrienden begint hij de band Gray. Hij speelt klarinet, zonder ooit te hebben geleerd hoe dat moet. Om zichzelf te kunnen onderhouden begint hij T-shirts, ansichtkaarten

*onder*

Jean-Michel Basquiat, 'A Panel of Experts', 1982, Courtesy The Montreal Museum of Fine Arts. © The Estate of Jean-Michel Basquiat. Licensed by Artestar, New York. Photo: MFA, Douglas M. Parker.

*rechterpagina*

Jean dansend in de Mudd Club met beschilderd t-shirt, 1979. Courtesy Nicholas Taylor.

Jean-Michel Basquiat en Jennifer Stein, 'Anti Baseball Card Product', 1979, Courtesy Jennifer Von Holstein. © Jennifer Von Holstein en The Estate of Jean-Michel Basquiat. Licensed by Artestar, New York.

Jean-Michel Basquiat, 'Glenn', 1985, Courtesy Private Collection. © The Estate of Jean-Michel Basquiat. Licensed by Artestar, New York.





De tag SAMO©, 'same old shit', draagt de frustratie in zich die Basquiat voelt als kunstenaar met Haitiaanse en Puerto Ricaanse wortels ten opzichte van de voornamelijk witte kunstwereld in New York.

en collages te maken, die hij verkoopt rondom Washington Square Park en in de wijk SoHo. Hij is veelvuldig in de downtown clubs te vinden en wordt een publiek figuur.

### Eerste radicale kunstshow

In de zomer van 1980 neemt Basquiat deel aan de Times Square Show, zijn eerste groepstentoonstelling, die plaatsvindt in een verlaten gebouw in 42nd Street. Zijn werk wordt, net als dat van Keith Haring en Kiki Smith, ontvangen met positieve kritieken. De lokale krant The Village Voice bericht over de tentoonstelling als de eerste radicale kunstshow van de jaren tachtig. Daarna gaat Basquiat verder, met kleurrijk werk dat wordt gedomineerd door schematische mensfiguren, afgezet tegen vlakken vol met woorden, zinnen, pijlen, kronen, raketten en wolkenkrabbers. De kracht van zijn werk ligt in de manier waarop hij deze verschillende elementen met elkaar combineert en tegen elkaar afzet. Het gaat voorbij de vanzelfsprekende logica van compositie en opbouw, waardoor de toeschouwer zich een nieuwe manier van kijken moet eigen maken. Basquiat stelt dat hij in zijn collagetechniek details uitkiest en die opblaast. Uit deze explosie ontstaan nieuwe fragmenten die zijn kunst vormen. In tegenstelling tot bijvoorbeeld Kubisten die losse fragmenten tot een nieuw geheel aan elkaar rijgen, gaat het voor Basquiat om het creëren van een nieuwe realiteit waarin ieder fragment gelijkwaardig is. In 1981 speelt hij in 'Downtown 81', een film over een jonge kunstenaar die probeert te overleven in het harde New York. Daarnaast blijft hij muziek maken en verkoopt hij zijn eerste echte schilderij, aan Blondiezangeres Debbie Harry. Zij betaalt





In tegenstelling tot bijvoorbeeld Kubisten die losse fragmenten tot een nieuw geheel aan elkaar rijgen, gaat het voor Basquiat om het creëren van een nieuwe realiteit waarin ieder fragment gelijkwaardig is.

hem er 200 dollar voor, een bedrag waar Basquiat zeer content mee is. Het is ook rond deze tijd dat Basquiat een restaurant binnenloopt waar Andy Warhol, die dan een halfgod in de New Yorkse kunstwereld is, en de bekende curator Henry Geldzahler zitten te lunchen. Hij stelt zich voor en toont hen zijn ansichtkaarten. Hoewel Geldzahler zijn kunst te jong vindt, koopt Warhol een paar kaarten.

Basquiat heeft weinig geld en maakt zijn eerste kunstwerken op oude deuren en raampartijen die hij vindt op straat. Een jaar na de Times Square Show doet hij mee aan de groepstentoonstelling 'New York/ New Wave' in de alternatieve kunst-ruimte PS. Deze verzameling van de nieuwste generatie kunstenaars is een enorm succes, met Basquiats werk voorop.

### Talk of the town

Hierna geeft Annina Nosei, bekend om het tonen van jonge internationale kunstenaars, hem de beschikking over het souterrain van haar galerie aan Prince Street in Soho. Ze voorziet hem van geld voor het kopen van schilderbenodigdheden, waardoor hij ineens enorme doeken kan

gaan maken. Tijdens het schilderen zet hij muziek aan, zoals Nosei zich later herinnert, Ravel - steeds maar weer de Bolero van Ravel. Zijn eerste tentoonstelling in de galerie van Nosei is totaal uitverkocht en hij verdient 200.000 dollar op één avond. Hij is de 'talk of the town' en recensenten bewonderen zijn ogenschijnlijk moeiteloze combineren van invloeden, van grottekeningen, Afrikaanse kunst en sport- en muziekhelden, tot collage en wild expressionisme. Binnen een tijdsbestek van 2 jaar wordt Basquiat een van de meest gevierde kunstenaars van zijn generatie, zijn werk wordt in één adem genoemd met internationale kunstenaars zoals Julian Schnabel en David Salle. Als hij 21 is, neemt hij als jongste kunstenaar ooit, deel aan Documenta VII in Kassel. Hij exposeert o.a. in Rotterdam, Zurich en Tokyo. Dat jaar stijgt zijn gemiddelde verkoopprijs van 5.000 naar 30.000 dollar. Basquiat is plotsklaps miljonair.

Deze roem brengt een enorme druk met zich mee. Hij staat in het centrum van de kritische aandacht, elk schilderij moet een meesterwerk worden en Basquiat is onbescheiden over zijn ambities. Hij meet zich met de grootste kunstenaars, waaronder zijn idool Picasso. Diens 'Guernica' (1938) noemt hij het schilderij dat de grootste indruk op hem heeft gemaakt. In 1983 stelt zijn kunsthandelaar hem aan Andy Warhol voor. Ze raken innig bevriend en werken samen aan een grote serie schilderijen, totdat Warhol in 1987 overlijdt. Basquiat hoopt dat de samenwerking zal leiden tot serieuze



*boven*  
 'LIKE AN IGNORANT EASTER SUIT',  
 Jean-Michel Basquiat op de set van  
 Downtown 81, Edo Bertoglio -®New  
 York Beat Film LLC.

*rechts*  
 Jean-Michel Basquiat, 'Self Portrait',  
 1984, Privécollectie. © The Estate of  
 Jean-Michel Basquiat. Licensed by  
 Artestar, New York.

*rechterpagina*  
 Jean-Michel Basquiat, 'Untitled',  
 1982, Museum Boijmans Van Beu-  
 ningen, Studio Tromp, Rotterdam.  
 © The Estate of Jean-Michel Basqui-  
 at. Licensed by Artestar, New York.



Basquiats buitengewone leven en werk is aanleiding geweest voor menig schrijver en criticus om de status quo in de gevestigde kunstwereld onder de loep te nemen, vooral als het gaat om de rol van expressie, biografie, ras, geld en talent in de productie van kunst en haar geschiedenis.

erkenning, maar de slechte ontvangst in de pers raakt hem diep. Hij trekt zich steeds vaker terug en verliest zich in de drugs. In 1988 overlijdt Bas-

quiat aan de gevolgen van een drugsoverdos. Zijn buitengewone leven en werk is aanleiding geweest voor menig schrijver en criticus om de status quo in de gevestigde kunstwereld onder de loep te nemen, vooral als het gaat om de rol van expressie, biografie, ras, geld en talent in de productie van kunst en haar geschiedenis.

Toen Basquiat de New Yorkse kunstwereld betrad, was er vooral minimalistische kunst in de galleries te zien. Hij vond dat de abstractie, van bijvoorbeeld Donald Judd en Sol LeWitt, de mensen van zich vervreemde. Terwijl hij juist mensen wilde aanspreken en betrekken bij zijn kunst. Zo zou hij eens gezegd hebben, "als ik werk denk ik helemaal niet aan kunst. Ik denk aan het leven." Gezien zijn korte leven, is zijn nalatenschap omvangrijk: rond de 1000 schilderijen en 1000 tekeningen. De impact die hij hiermee op de kunstwereld heeft gehad is zo mogelijk nog groter.

#### **Meer weten**

##### **Bezoeken**

'Jean-Michel Basquiat:  
Boom for Real'  
Barbican Gallery  
Londen  
[www.barbican.org.uk/artgallery](http://www.barbican.org.uk/artgallery)  
21-09 t/m 28-01

De tentoonstelling in de Barbican Gallery is de eerste grote tentoonstelling in het Verenigd Koninkrijk van zijn werk, met meer dan 100 werken uit internationale museale en privécollecties. Speciaal voor deze tentoonstelling is een reconstructie gemaakt van een deel van zijn eerst publiek getoonde werk in 1981 in PS1.